

Z a p i s n i k
s nastavka glavne rasprave kod Županijskog suda u Zagrebu
od 26. rujna 2007. godine

Prisutni:

Predsjednik vijeća – sudac:
mr. sc. Marin Mrčela

Član vijeća - sudac:
Siniša Pleše
Jasna Pavičić
Dopunski sudac:
Zdenko Posavec

Zapisničar: Draženka Mraović

Kazneni predmet:

Tužitelj: Županijsko državno odvjetništvo u
Zagrebu

Optuženik: I optuženi Rahim Ademi i dr.

Zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak
1. OKZRH

Broj Državnog odvjetništva: K-DO-349/05

Predsjednik vijeća otvara zasjedanje u 09,30 sati.

Utvrđuje se da su na nastavak glavne rasprave pristupili:

- 1) Tužitelj: Zamjenik Glavnog državnog odvjetnika – Antun Kvakanić
- 2) Punomoćnik oštećenika: Odvjetnica Renata Domazet-Daskal
- 3) Optuženi: I optuženi Rahim Ademi, II optuženi Mirko Norac
- 4) Branitelj: branitelj I optuženika – odvjetnica Jadranka Sloković, branitelj II optuženika – odvjetnik Vlatko Nuić
- 5) Svjedoci: Željko Prpić

Na nastavak glavne rasprave nisu pristupili branitelji I optuženika, odvjetnik Čedo Prodanović i branitelj II optuženika, odvjetnik Željko Olujić. Za nastavak glavne rasprave ispunjene su sve zakonske pretpostavke pa ista ima biti nastavljena kao što je odlučeno posljednjim raspravnim rješenjem od 20. lipnja 2007. godine.

Svjedok Dušan Lučić nije pristupio. Pribavljen je izvod iz Matice umrlih (list 4374) iz kojeg proizlazi da je svjedok umro dana 24. prosinca 1996. godine. Dostava poziva za svjedoka Milana Krajnovića do danas se nije vratila, a upućena je na adresu u Gospiću, Lički Čitluk 7. Svjedokinja Slavica Bjegović je pozvana zamolbenim putem, putem Ministarstva pravde Republike Srbije i njen dolazak očekuje se kao što je i predviđeno u 12,00 sati, a isto tako se očekuje dolazak svjedoka Steve Jovića, dostava poziva uredna, a čiji dolazak na sud je organiziran uz sudjelovanje Odjela za podršku svjedocima Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske.

U sudnicu se poziva svjedok Željko Prpić

Svjedok **ŽELJKO PRPIĆ**, sin Antuna, JMBG 0707949330008, rođen 07.07.1949. godine u Požegi, dipl. ing. strojarstva, umirovljeni stožerni brigadir HV-a, s prebivalištem u Zagrebu, Bukovačka 23, nesrodan s I i II optuženicima.

Predsjednik vijeća upozorava svjedoka u smislu članka 324. stavak 1. ZKP-a da je dužan iznijeti sudu istinu i sve što mu je o predmetu poznato te ga upozorava da je lažno svjedočenje kazneno djelo, a u smislu članka 236. ZKP-a da nije obvezan odgovarati na pojedina pitanja ako je vjerojatno da bi time izložio sebe ili svoga bliskog rođaka teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili kaznenom progonu.

Svjedok izjavljuje da je razumio upozorenje te navodi:

„Ja bi htio reći kratko, uvodno, na početku, jer sam sudjelovao u formiranju Hrvatske vojske. Od 01.07.1990. godine ja sam bio sekretar Narodne obrane općine Susjedgrad koja je onda imala stanovništvo veličine Zadra. Poslije sam bio između ostalog i pomoćnik generala Červenka za borbenu spremnost vojske, kojih je u to doba bilo od prilike 70 tisuća ljudi raspoređenih u 16 pukovnija i 30 bojnih. Budući da su mi poznate neke okolnosti, htio bi reći nešto o duplom zapovijedanju te navodim da ja nisam čuo da bi se trebalo bilo što u vojsci paralelno raditi.

Početak 07. mjeseca 1993. godine ja sam po zapovijedi generala Bobetka, a mislim na prijedlog generala Basarca, poslan u Gospić radi otklanjanja određenih nedostataka u domobranskim jedinicama. Kasnije sam, kada je Ademi smijenjen, bio i načelnik stožera zbornog područja i to u 10. mjesecu 1993. godine, a nakon toga sam bio i zapovjednik Zapovjedno-stožerne škole.

Moj posao u Gospiću sastojao se od rješavanja problema vezano uz domobranstvo, a najveći problem bio je popuna domobranskih postrojbi, regulacija prve crte bojišnice. Prema zapovijedi od Bobetka, meni je Ademi napisao svoju zapovijed o onome što ja moram raditi i ja sam po toj funkciji sudjelovao svako jutro na sastancima Zbornog područja. Za operaciju „Džep 93“ ja sam službeno saznao kada sam dobio zapovijed i kada sam saznao da budem u operativnom središtu u Gospiću. O samoj pripremi akcije ja ne znam jer nisam sudjelovao, niti sam sudjelovao u planiranju. Ja znam da su u operaciji sudjelovali dijelovi dvije domobranske bojne i to Gospić i Lovinac. Za domobransku bojnu Gospić znam da taj dio koji je sudjelovao je bio 60-70 ljudi, a u odluci za njihovo sudjelovanje i u pripremi ja nisam sudjelovao, a oni su bili na pripremama kod Norca. Znam da je njihov sastav bio takav da su to uglavnom bili domaći ljudi koji, ako su imali, onda su imali vojnu naobrazbu iz bivše vojske. Ozbiljnija izobrazba Hrvatske vojske počela je 1993. godine.

Ja se ne mogu sjetiti točno datuma, ali dan-dva nakon završetka operacije ja sam bio na terenu i kod mjesta Strunići sam vidio nekoliko poginulih, možda jedno ili dva tijela. Vidio sam pobijenu stoku i razrušene kuće. Dodajem da zbog strateškog značaja Medačkog džepa iz kojeg se uvijek mogla presjeći komunikacija Gospić – Karlobag, a time i Hrvatska na pola, a i zbog stalnog granatiranja Gospića iz tog područja, ja mislim da tamo sve stanovništvo koje je bilo nisu mogli biti civili, pa čak i oni koji su imali 60 ili 70 godina i koji su kuhali krumpir jer su svi na bilo koji način bili uključeni u vojne aktivnosti na tom području. Kuće koje su bile tamo razrušene, po

mojoj ocjeni, to je bilo uglavnom posljedica topničkog djelovanja i to našeg napada, a i neprijateljskog kad je htio povratiti to područje. Dodajem da je bilo i starih ruševina koje su posljedica vojnih aktivnosti iz 1991. godine. Bilo je i zapaljenih kuća jer kad granata pogodi kuću onda se ona zapali.

Htio bih dodati da kad je bilo povlačenje, ja sam vidio dvije ili tri zapaljene kuće u Drljičima. Ja ne znam tko je osobno to zapalio, ali u tom području je bila Hrvatska vojska."

Na pitanje zamjenika Glavnog državnog odvjetnika, Antuna Kvakana, svjedok odgovara:

„Po mom mišljenju, nema logike da ono stanovništvo koje je bilo u Medačkom džepu je bilo civilno jer svi su bili u funkciji vojske tamo i nema logike da oni koji nisu bili u funkciji vojske da budu tamo.

Kada sam govorio o problemima vezanim uz domobrane, rekao sam da je bilo problema sa potpunom jedinica, sa naoružanjem, sa vojničkom izobrazbom i sa uređenjem prve crte bojišnice koja je znala biti improvizirana sa ciglama i slično. Ja nisam vezano sa domobranima radio ništa u vezi poštivanja ratnog prava ili Ženervske konvencije. Sjećam se da je na sastanku prije operacije Ademi skrenuo pozornost svim zapovjednicima o dužnosti poštivanja ratnog prava, odnosno da se ne bi desile neke nepravilnosti i da sve mora biti izvedeno sukladno pravilima. Svi zapovjednici su to prihvatili. Meni nije poznato da bi vojnici bili upoznati s tim pravilima.

Vezano uz sudjelovanje domaćeg stanovništva u domobranskim postrojbama, ja mogu reći da je prednost u tome što oni poznaju teren. Ne znam koje bi mane bile njihovog sudjelovanja, a na pitanje o mogućnosti osвете za granatiranje Gospića, ja mogu reći da nisam nikada takvo nešto čuo, bilo kojeg vojnika da bi na takav način govorio.

Na brifinzima je sudjelovao i Norac koji je zapovijedao Hrvatskom vojskom u operaciji, a to su bili pripadnici 9.g.b., dijelovi domobranske bojne Gospić i Lovinac te 111. brigada. U operaciji je sudjelovala i Specijalna policija, kojoj je zapovjednik bio Sačić. Ademi je bio zamjenik zapovjednika Zbornog područja i zapovjednik operacije, što znači da je on zapovijedao i vojskom i policijom. Sjećam se da se govorilo o formiranju sektora, ali taj sektor nije nikada saživio i nije funkcionirao jer čim je MUP odbio da bude podređen HV-u, sektor nije mogao funkcionirati, a Sačić je odbio da bude podčinjen HV-u.

Prije operacije na brifinzima je bio i Domazet koji je došao iz Glavnog stožera kao obavještajac. U operativnom središtu on je imao svoju sobu i tamo je bio, ali je znao i dolaziti u drugu prostoriju gdje smo bili mi ostali. Ja se sjećam da je on izdavao, jesu li to bile zapovijedi ili nisu, meni se teško izjasniti ili je to bilo u nekoj drugoj formi, ali znam da su izbili nekakvi prijekori oko topničkog djelovanja. Sjećam se da je Ademi prigovorio Domazetu da što se miješa vezano uz topničko djelovanje.

Dalje, odgovaram da se ja sjećam da je sa Plitvica, a vezano uz povlačenje HV-a došao kanadski bataljun i da je bio u ime njega došao razgovarati Nielsen, koji je bio dosta nervozan jer se bojao i mislio da ćemo mi nastaviti napad, ali mi to nismo

napravili. Budući da ja nisam imao ovlasti pregovarati s njim, ja sam mu rekao neka sačeka da dođu zapovjednici. Ja sam bio prisutan i u kontaktima između generala Stipetića i kanadskog bataljuna i to u nekim, ne svim. Bilo je dosta prepirka sa kanađanima koji su nas u stvari provocirali. Primjerice, crtu razgraničenja su na karti mjerilo 1:50 000, a i na karti 1:100 000 su oni nacrtali debelim flomasterom širine pola centimetra. U naravi, ako je to ova prva karta, to je 250 metara pa su onda tvrdili da u tom području „crte flomastera“ trebaju biti oni, a mi smo tvrdili da trebamo biti mi. S takvim načinom oni su nama odsjekli nekoliko prometnica pa da dođemo do naših položaja mi smo trebali raditi ceste. Tom prilikom, kada je Nielsen samnom razgovarao, on nije spominjao ništa drugo nego je htio pregovarati bojeći se da ćemo mi nastaviti napad. U mojim kontaktima sa kanađanima nije bilo razgovora o nekom kršenju ratnog prava.

Naša vojska nije bila zadovoljna s naredbom o povlačenju, a što je sasvim razumljivo jer su se bojali da će se neprijatelj vratiti i nastaviti napadati Gospić.

Vežano uz mrtva tijela koja sam vidio, a kada mi zastupnik optužbe predočava moj iskaz koji sam dao haškim istražiteljima, ja se dobro sjećam što sam tamo rekao i tamo sam rekao da sam vidio leševe, više njih. Ovdje kad sam rekao ranije to se odnosilo samo na onaj dio kad sam bio na terenu, neposredno nakon završetka operacije. Međutim, kada sam na terenu bio sa UNPROFOR-om, ja sam vidio više mrtvih. Negdje iznad Drljića, ja sam ruskom pukovniku pokazao, čini mi se četiri mrtva tijela, a to područje je najprije pokazao netko iz policije. Sva tijela na sebi su imala barem dijelove vojne uniforme i niti jedno tijelo nije bilo masakrirano.

Kod sela Pjevač sam ja dvojici satnika UNPROFOR-a, Kanađaninu i Francuzu pokazao leševe, čini mi se 10 do 12 tijela, koji su bili na udaljenosti 10-15 metara jedan od drugih, što je meni upućivalo da su bili u borbenom rasporedu. Niti oni nisu bili masakrirani, ali je meni bilo znakovito kako je jedan od tih satnika uzeo jedno drvo i podizao glave leševima i gestom pokazivao drugom satniku da nisu zaklani prolazeći ispruženim kažiprstom s jedne na drugu stranu vrata i potom mašući niječnom gestom. Potom je uzeo manje drvo i leševima dizao kapke da vidi jesu li oči iskopane, ali ni takvih tragova nije bilo na leševima. Ja sam siguran da su to bili vojnici jer su na sebi imali dijelove vojne odore i bili su u borbenom rasporedu. Vežano uz ekskumaciju koja je bila 2000. godine, znam o tome jer sam čitao u novinama.

Znam da se su i tijekom povlačenja čuli pucnjevi, ali po mojoj ocijeni to su bili pucnjevi u zrak u znak protesta zbog povlačenja.

Vežano uz ove leševe, ja nisam podnosio posebno izvješće jer se to već znalo, osim toga, Ademi je nakon operacije naredio asanaciju terena, mislim da je naredio da leševi budu ukopani na pravoslavnom groblju. Ja ne znam je li to napravljeno ili ne, ne znam za probleme oko ukopa leševa, a znam da je kasnije neprijateljskoj strani predan 51 leš.

Dalje, odgovaram da je meni poznato ime Tomljenović, ja sam ga viđao u Gospiću, dodajem da su bila dva Tomljenovića i to Željko i Krešimir. Krešimira Tomljenovića sam ja samo viđao i on je uglavnom bio u civilu.

Vežano uz punktove vojne policije, ja se ne sjećam je li ih bilo na terenu, ali znam da su bili neki punktovi na izlasku iz terena, ne sjećam se točno koliko i gdje, niti druge pojedinosti."

Zastupnik optužbe više nema pitanja.

Na pitanje braniteljice I optuženika, odvjetnice Jadranke Sloković, svjedok odgovara:

„Zapovijed kojom me je Bobetko poslao u Gospić je bila pisana i mislim da ju imam. U Gospiću je pomoćnik zapovjedniku za domobranske postrojbe bio brigadir Maglica. Njegove funkcije su tamo bile slične mojim funkcijama, da preciziram, on je bio zadužen da radi s domobranstvom, a moja uloga je bila savjetodavna, jer ja nisam imao u zbornom području nikakvu zapovjednu dužnost. O tome što se radi po tom pitanju smo mi raspravljali na sastancima Zbornog područja Gospić. Koliko se ja sjećam, ja sam dva puta izviješće pisano podnio Bobetku, a mislim da sam to dao i Ademiju, iako je u tom izviješću bilo ono što smo mi raspravljali na sastancima. Na pitanja o ulozi Markača, mogu reći da ne znam kakav je bio odnos njega i Sačića i ne znam je li Markač sudjelovao u planiranju operacije „Džep 93“, jer kao što sam rekao, ja nisam sudjelovao. Znam da Markač nije bio u operativnom centru, a gdje je bio, ne znam.

Vežano uz dolazak Bobetka u Gospić, ja znam da sam ga vidio dva puta, ali se ne sjećam je li to bilo prije akcije, više vremena prije akcije, a vidio sam ga u zapovjedništvu Zbornog područja Gospić. Znam da je bio na onom u Velebnom, a to je bio domjenak, svečanost nakon akcije na kojoj su bili Ademi, Norac, Bobetko i ja. Ja se ne sjećam je li itko od njih trojice išta tamo govorio. Kada mi braniteljica predočava moj iskaz koji sam dao haškim istražiteljima (list 1594, odlomak broj 60), gdje stoji da sam ja rekao da je pored Bobetka sjedio Norac i da je Bobetko svima odao priznanje za uspješno obavljenu operaciju, mogu reći da dopuštam mogućnost da sam to rekao i ako sam to rekao mogu reći da je to tako i bilo. Kada mi braniteljica nadalje predočava (vrh teksta na listu 1590) da sam ja rekao da je Bobetko bio u Gospiću prije operacije, ja mogu reći da je to moguće, a i moguće je da sam to rekao.

Dalje, odgovaram da je meni poznato da kada se par dana prije operacije Ademi vratio iz Zagreba, da je rekao da je Bobetko, ja ću sad reći odobrio, a je li Ademi meni rekao i zapovjedio, to sad nisam siguran, ali mislim odobrio jednu od varijanti te operacije.

Dalje, odgovaram da je u vertikali zapovijedanja domobranske postrojbe su bile pod zapovjedništvom Zbornog područja, dakle, podčinjene Ademiju. Već sam rekao da je dio domobranskih postrojbi bio stavljen pod zapovijedanjem Mirka Norca. Ja to govorim po onome što je trebalo biti i što jest.

Objašnjavajući navedeno, mogu reći da su u Zbornom područje Gospić ulazile između ostalih, 9.g.b., 111. brigada i domobranske bojne Gospić i Lovinac. Zapovjedništvom Zbornog područja zapovijeda zapovjednik, načelnik stožera i pomoćnici zapovjednika za pješništvo, topništvo itd. Za operaciju Medački džep bile su određene i formirane namjenske snage, već sam rekao koje: 9.g.b., 111. brigada i dijelovi dviju domobranskih bojnih, Gospić i Lovinac i to je bilo sa strane vojske.

Zapovijedanje tim snagama je imao Norac, a njega na to mjesto može imenovati jedino viši zapovjednik tj. Ademi ili zapovjednik Glavnog stožera koji je tada bio Bobetko. Norca je na to mjesto imenovao general Ademi sa pisanom zapovijedi."

Na pitanje branitelja II optuženika, odvjetnika Vlatka Nuića, svjedok odgovara:

„Postrojbama domobrana u operaciji zapovijedao je Norac, onim dijelovima koji su mu bili pridodani. Na pitanje branitelja je li to bilo potpuno zapovijedanje ili operativno, navodim da ja zapravo razliku tih termina ne poznajem, a Norac je imao ovlasti za vrijeme operacije smijeniti zapovjednika bilo koje podređene domobranske postrojbe. Htio bih samo dodati kao ilustraciju, kada su domobrani zaustavljeni kod sela Strunjići, onda je meni Ademi rekao i naredio da odem tamo, da preuzmem zapovijedanje Kosovića i da napredujem. Meni je to bio problem jer nisam sudjelovao u planiranju operacije, nisam znao gdje su minska polja, šifre, ali sam ipak krenuo tamo. Prije nego što sam došao, kad sam bio u Podklisi kontaktirao sam Kosovića koji mi je rekao da su oni prošli. Ja sam bio sretan zbog toga i vratio sam se jer je to značilo da ne moram ja ići. Nisam tražio odobrenje od Ademija da se vratim, ali kad sam se vratio izvijestio sam ga da je Kosović sa domobranima prošao.

Na pitanje branitelja, koliko je pripadnika gospićke bojne sudjelovao u operaciji, predsjednik vijeća zabranjuje odgovor na to pitanje jer je na isto odgovoreno.

Kada sam spominjao da mi je policija u Drljićima pokazala onaj jedan ili dva leša, odnosno od prilike mjesto gdje su oni, ja sam pri tom mislio na našu specijalnu policiju koja je bila tamo i koja je tamo ostala sve do povlačenja."

I i II optuženici izjavljuju da nemaju pitanja.

„Meni predsjednik vijeća predočava da sam rekao da mene UNPROFOR nije obavijestio o kršenjima ratnih prava tijekom i nakon operacije, a da sam haškim istražiteljima rekao da mi je poznato da su UNPROFOR i druge organizacije nakon operacije uložile prigovore zbog ubojstva i razaranja koja su se dogodila tijekom operacije (list 1594, odlomak 61), ja odgovaram da je točno jedno i drugo. Naime, meni Kanađani kao pripadnici UNPROFOR-a ništa o tome nisu govorili, a ovo što sam rekao da mi je to poznato, to sam rekao jer sam saznao kad je došao general Stipetić, brigadir Kosović, jer se tada u zapovjedništvu govorilo o tome da UNPROFOR ima prigovore.

Ja znam da je kasnije bilo zapovjedbano da se provede istraga o navodnim zločinima i da su iz MORH-a došli ljudi, ali samnom nisu razgovarali.

Dalje, odgovaram da uz mrtva tijela o kojima sam govorio nije bilo oružja, pretpostavljam da smo mi pokupili oružje jer nam je naoružanje trebalo.

Dalje, odgovaram da, kao što sam rekao, Sačić je odbio da bude podčinjen HV-u, odnosno da bude ispod zapovjednika koji zapovijeda napadnim snagama. Zbog toga je morao biti netko iznad koji je zapovijedao policijom, a to je bio zapovjednik operacije, tj. Zbornog područja Gospić, a to je bio Ademi. Na pitanje predsjednika vijeća, kako je Ademi zapovijedao policijom ako je Sačić odbio da bude podređen HV-u, ja mogu reći da je Sačić odbio da bude pod zapovjedništvom Norca, a onda je

morao biti netko iznad tko će njemu biti zapovjednik. Kada mi predsjednik vijeća predočava da po mom iskazu je čitavim napadnim snagama HV-a zapovijedao Norac, a da je iznad njega bio Ademi, što znači da je i Ademi iznad Norca zapovijedao čitavim napadnim snagama, a Sačić je odbio biti pod zapovjedništvom HV-a, kako onda objašnjavam činjenicu što sam rekao da je Ademi bio zapovjednik Specijalne policije u operaciji, ja mogu reći, gledajte, ja mislim da sam bio jasan. Tu je moralo doći do nekakvog dogovora između dva ministarstva jer su snage Specijalne policije bile pridodane Zbornom području Gospić.

Dalje, odgovaram da ja za vrijeme operacije nisam izlazio na teren. Kada mi predsjednik vijećaj predočava da sam malo prije rekao da mi je Ademi zapovjedio da zamijenim Kosovića u domobranima jer su oni stali, onda odgovaram da je to bilo tijekom operacije. Na predočenje da sam malo prije rekao da za vrijeme operacije nisam izlazio na teren, a sad ispada da jesam, odgovaram da ja tu ne vidim problem jer ja sam tamo vani bio, ali nisam stigao na teren gdje se operacije odvijala."

Na dodatno pitanje braniteljice I optuženika, odvjetnice Jadranke Sloković, svjedok odgovara:

„Ja se ne sjećam je li bila pisana zapovijed o podčinjenju Specijalnih snaga HV-u. Znam da je na brifinzima Ademi usmeno zapovjedio da Sačić treba biti podčinjen zapadnim snagama tj. Norcu. Sačić se tome stalno opirao i onda na kraju to nije bilo. Na pitanje braniteljice, kako je moguće da je Sačić odbio Ademijevu zapovijed, mogu reći da je Ademi na brifinzima stalno govorio i predlagao da to bude tako, ali se Sačić tome opirao. Kad mi je predočeno da sam malo prije rekao da je to Ademi usmeno zapovjedio, a sad sam rekao da je to predlagao, mogu reći da mi se sad teško sjetiti što je točno bilo, od događaja je prošlo dugo i ja sam dugo vremena u vojsci.

Htio bih na kraju dodati da sam ja sudjelovao, nakon operacije, u razgovorima sa neprijateljskom stranom vezano uz razmjenu zarobljenika i tom prilikom je pukovnik Ševo vezano uz Tiltera, kada smo govorili o njegovoj razmjeni, rekao da je žalosno ako mi o njemu ništa ne znamo, a da ga oni nikada neće razmjeniti.

Htio bih dodati da je meni žao što sam u ovoj ulozi i žao mi je da su moji kolege u ovoj ulozi. Nadam se da sam govoreći istinu pomogao, mi smo branili državu, a druga strana odredila je sudjelovanje u tome."

Prije ispitivanja idućeg svjedoka u 11,50 sati predsjednik vijeća određuje prekid glavne rasprave, a nastavak se određuje u 12,15 sati, kada će biti nastavljeno sa ispitivanjem svjedoka.

Nastavljeno u 12,15 sati. U sudnici prisutni svi isti kao i prije prekida.

U sudnicu se poziva svjedokinja Slavica Bjegović.

Svjedok **SLAVICA BJEGOVIĆ**, kći Nedjeljka, rođena 03.05.1971. godine u Gospiću, domaćica, s prebivalištem u Zrenjaninu, Pap Pavla 5, nesrodna s I i II optuženicima.

Predsjednik vijeća upozorava svjedoka u smislu članka 324. stavak 1. ZKP-a da je dužan iznijeti sudu istinu i sve što mu je o predmetu poznato te ga upozorava da je lažno svjedočenje kazneno djelo, a u smislu članka 236. ZKP-a da nije obavezan odgovarati na pojedina pitanja ako je vjerojatno da bi time izložio sebe ili svoga bliskog rođaka teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili kaznenom progonu.

Svjedokinja izjavljuje da je upozorenje razumjela te iskazuje:

Prije početka diktiranja u zapisnik, u sudnicu ulazi branitelj I optuženika, odvjetnik Čedo Prodanović u 12,24 sati, uz isprike.

„Kada mi je predočeno ono zbog čega sam pozvana, ja mogu reći da sam ja u 09. mjesecu 1993. godine bila u Metku. Moji roditelji Milka koja je rođena 1947. i otac Nedeljko rođen 1936. godine su živjeli točno na granici između Divosela i Čitluka. Meni je teško reći koje selo, ali ta dva sela su vrlo blizu jedan drugome. Koliko je meni poznato, a to znam iz pričanja Srba koji su izbjegli iz područja Divosela i Čitluka, kada je bila vojna operacija da je moja mama poginula od granate kada je krenula bježati izvan područja koje je pod napadom. Za oca nisam znala, tada, kada je i kako poginuo, a ja sam živjela u Gračacu sve do 08. mjeseca 1995.g. kada sam izbjegla u Srbiju i onda sam preko Jugoslavenskog crvenog krsta pokrenula proces da se nađe moj otac. Neki ljudi za koje pretpostavljam da su iz Haga su mi rekli da su u jednoj septičkoj jami u Obradović varoši u Gospiću našli više leševa, a da je između tih leševa i moj otac. Ja sam bila na prepoznavanju u Zagrebu, 2001. godine, ali da budem iskrena, ja lijes nisam otvarala, to je sve bilo zalotano. Ja ne znam kako je moj otac poginuo, a za mamu su mi rekli da je bilo to granatiranje, a da je ona bila u jednom zbijegu, odnosno probala pobjeći.

Nemam za sada više ništa za dodati.“

Na pitanje zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Antuna Kvakana, svjedokinja odgovara:

„Odgovaram da sam ja najviše vremena provodila sa mamom i tatom tamo gdje su oni bili, a da sam povremeno odlazila u Medak. Koliko je meni poznato, a ja to pretpostavljam, ja mislim da je moj otac bio uključen u obranu sela, a majka je bila domaćica. Inače, osim vojske u Divoselu i Čitluku bilo je i mještana, civila, žena, koji nisu bili uključeni u obranu, oni su živjeli od poljoprivrede, najviše od krumpira, a i od stoke, koju su neki mještani imali.“

Branitelji I optuženika navode da nemaju pitanja.

Na pitanje branitelja II optuženika, odvjetnika Vlatka Nuića, svjedokinja odgovara:

„Odgovaram da meni nije poznato jesu li neke žene bile uključene u obranu sela. Koliko je meni poznato, većina njih su bile domaćice, imale su tipične kućanske poslove. Vezano za pojedinosti pogibije moje majke, koliko sam ja shvatila iz pričanja ljudi koji su izbjegli, ona se htjela povući zajedno sa još jednom obitelji ili dvije iz komšiluka, a gdje je bilo i žena. Mislim da je ta jedna žena poginula isto, a njen muž, ja mislim ima zakazano ovdje u 13,00 sati.“

I i II optuženici navode da nemaju pitanja.

„Na pitanje predsjednika vijeća odgovaram da ja nisam vidjela da je moj otac imao ikakvo oružje, nije imao niti vojnu uniformu, ali sam rekla da pretpostavljam da je bio uključen u obranu jer ne znam da nije pa nisam htjela lagati. Ja i kad sam bila s roditeljima nisam išla pretjerano daleko, možda samo 200-300 metara po mlijeko, ne znam kako se ti ljudi sada zovu. Ne znam za nikakva pravila što se tiče obrane sela, ali pretpostavljam da su muškarci i to mlađi bili u to uključeni, ali detalje ne znam.

Ja se ne mogu očitovati sada o postavljanju imovinsko-pravnog zahtjeva, upućena sam da ga mogu ostvarivati u parnici pa navodim da ću se navodno o tome izjasniti kasnije.“

Svjedokinja potražuje trošak dolaska na glavnu raspravu od Zrenjanina do Zagreba i natrag.

Sud donosi:

r j e š e n j e

Isplatit će se svjedokinji trošak dolaska na glavnu raspravu.

U sudnicu se poziva svjedok Stevo Jović.

Svjedok **STEVO JOVIĆ**, sin Marka, rođen 29.10.1929.godine u Divoselu, s prebivalištem u Karlovcu, V. Mačeka 15a, umirovljenik, nesrodan s I i II optuženicima.

Predsjednik vijeća upozorava svjedoka u smislu članka 324. stavak 1. ZKP-a da je dužan iznijeti sudu istinu i sve što mu je o predmetu poznato te ga upozorava da je lažno svjedočenje kazneno djelo, a u smislu članka 236. ZKP-a da nije obvezan odgovarati na pojedina pitanja ako je vjerojatno da bi time izložio sebe ili svoga bliskog rođaka teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili kaznenom progonu.

Svjedok izjavljuje da je razumio upozorenje te iskazuje:

„Ja bih molio da mi se dopusti dvije – tri riječi prije nego što kažem ovo što je bilo u 09. mjesecu 1993. Htio bih reći da su Srbi na tom području već 300 godina, uvedeni u gruntovnice i živjeli. 1941. godine 9. ustaška bojna je pobila 634 osobe u jednom danu. Nakon drugog svjetskog rata, malo po malo su život je postao dosta dobar, Srbi i Hrvati su se međusobno posjećivali, ženili i sve je bilo više – manje u redu. Nakon raspada Jugoslavije naglo je postalo čudno. Sjećam se jednom da sam u Gospiću sreo jednog Dalmatinca koji je inače kod mene dolazio po sijeno i krumpir, a on je prošao u Gospiću pored mene i ne pozdravivši me. Ja sam ga zaustavio, pitao šta je, on je rekao da se nešto čudno dešava i da on samnom sad ne smije piti jer se boji da će ga njegovi Dalmatinci. Međutim, mi smo ipak popili piće i pričali. Nakon nekog vremena ja sam jedanput bio otišao na benzinsku stanicu i tamo su mi rekli da ne mogu dobiti više nego pet litara benzina. Nisu ni htjeli primiti na otkupu moje žito i sve je to nekako izgledalo da se Srbe gleda drugačije. I onda se dogodilo zlo. Kod nas su došle ove paravojne jedinice tzv. „četnici“. Mi domaće stanovništvo ih nismo voljeli i bili smo protiv njih, bunili smo se ali ništa nismo mogli napraviti i onda je sve

uništeno. Jedina razlika između ustaša 1941. i ovo što se sad desilo je u tome što ovi što su sad došli su uništili spomenike i groblje i to 90 posto, a zatrovani su i bunari. Ustaše 1941. to nisu napravili.

Dana 09.09.1993. godine moja pokojna supruga Anđa Jović je mene probudila ujutro rano da se puca. Ja sam rekao da nije ništa čudno, stalno se puca. Međutim, kad sam izašao van vidio sam da prva kuća koja je bila prema Ornicama, gori. Nismo imali ništa drugo nego pobjeći u šumu i tamo se nas nekoliko sakrilo. Pobjegli smo moja žena i ja, majka od ove svjedokinje koja je bila prije mene, Milka Begović, Matić Seja i njezin muž Nikola Matić, bila je i Jović Smilja majka od Milana Jovića i Jerković Jagoda, a isto tako je bila i Potkonjak Jeka. Mislim da je Jeka rođena 1920. ili 1922. godine, Matić Seja je bila rođena 1924. ili 1925. godine, a od prilike tada je rođen i Nikola. Mi smo se svi sakrili u šumu, nismo mogli nigdje jer se „tuklo“. Pucalo se iz tromblona, a Seja Matić je bila i ranjena. Mi smo gotovo na jednom mjestu ostali do 11.09.1993.g. i onda su po vodu otišli moja pokojna žena Anđa i Jović Milan. Međutim, ono se nisu vratili. Ja sam čuo hitac, a onda sam čuo i rafalnu paljbu, s tim što je rafalna paljba bila oko 07 sati naveče, a oni su otišli u 03 sata popodne. Nakon što sam ja čuo tu rafalnu paljbu, mi smo rekli da moramo bježati jer će nas pobiti. Spustili smo se preko ceste i tamo je opet bilo pucanja, svi smo zalegli, a Jeka Potkonjak je počela zapomagati da će ju zaklati. Ja sam vidio da se izgubila i jedva sam ju nagovorio da krene s nama. Međutim, mi kad smo se digli i krenuli, Nikole Matića više nije bilo. On mi je ispričao što se s njim desilo.

Naime, on je krenuo u pravcu Bilaja i tamo je naišao na džip Vojne policije HV-a. Pitali su ga: „Stari gdje ideš“, a on je rekao da ide kod Škuke, Škuka je Joso Mraović poznatiji kao „lički Tuđman“. Vojni policajci su ga pratili i onda mi je Nikola Matić rekao da je došao kod Škuke i da ga je Škuka poslije smjestio u Senj nakon što ga je odvezao u Gospić. Kasnije je Nikola Matić razmijenjen i onda mi je to ispričao.

Da se vratim na ovo kad smo se mi digli, mi smo htjeli otići do Počitelja, ja sam vidio da gori kuća od obitelji Vukavica, a vidio sam da gori imanje od Kričković Dušana, a to su bile dvije kuće i gospodarske zgrade. Mi smo htjeli doći do Rogića mosta, a vidjeli smo da gore kuće u Rajčevićima i Anićima. Na mostu smo čuli galamu hrvatskih vojnika, tamo nismo mogli ići. Tamo smo negdje proveli noć i onda sam ja vidio da u Mičevićima gore tri ili četiri kuće i to uveče kad smo prolazili kraj njih. Htjeli smo krenuti gore prema Drljićima i došli smo na Glavičak do područja koji se zove Šašine. To su bare, a tamo sam došao jer sam vidio kad sam bio na Glavičku da Drljići gore i da tamo ne možemo. Uglavnom kad je naša grupa došla u Šašine, zapucao je mitraljez, ja ne znam jesu li nas čuli ili ne, ali ispaljene su one rakete za osvjetljivanje, da li žute ili bijele, mi smo svi zalegli, a onda su pale i granate, ja mislim da je bila od ručnog bacača, a mene je geler pogodio u lijevo bedro. Taj puta je poginula Milka Bjegović. Onda je opet zapucao mitraljez i to prilično dugo. Kad je prestao, mi smo se digli i krenuli, ja sam išao prvi, a ženama sam rekao da se drže za ruke da se ne izgube. Onda je opet zapucao mitraljez i ja sam dobio u koljeno. Pao sam, a ovi ostali su pobjegli, a ja sam ostao sam. Našao sam nekakvo drvo i vukao sam se s tim drvetom. Više nisam mogao, bio sam gladan, žedan, umoran, sam. Došao sam na jednu čistinu i tamo sam se naslonio na drvo, a to je bilo 14.09.1993. godine u jutro. To je već bilo blizu Počitelja. Tamo su naišli nekakvi seljaci, a ja sam od njih poznao jednog Dalmatinca koji se priženio u Čitluk i prvo što mi je on rekao „i mater su ti ubili“. Ja sam mu rekao „čovječe daj mi vode“, međutim, oni vode nisu imali i onda su

oni otišli, odnosno dvojica su me odveli do kamiona i taj me kamion odvezao u ambulantu u Medak. Bolničar me pitao gdje treba previti jer sam bio krvav, a ja sam tražio čašu rakije i onda sam si mislio sad previjaj što hoćeš. 15.09.1993.g. sam operiran u Kninu i tada nas je obilazila komisija.

To je ono što ja znam, a i znam da su i moja žena Anđa i Milan Jović 11.09.1993. godine, onda kad su ubijeni i zvjerski mučeni. To znam po podacima iz dokumentacije koju sam dobio, a jedna je iz Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku ovdje u Zagrebu, sa izvješćem o autopsiji koja je rađena 13. svibnja 2000. godine, a isto tako i iz dokumenta vezano uz predmet Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju gdje se spominje ime moje supruge i navedeno je da je premlaćena i ustrijeljena. Ja imam i neke slike koje je slikao UNPROFOR i to mogu ostaviti. Ja sve te dokumente mogu ostaviti."

Na pitanje zamjenika Glavnog državnog odvjetnika, Antuna Kvakana, svjedok odgovara:

„Odgovaram da sam ja prije mirovine bio policajac, a u mirovinu sam otišao 1977. godine i otvorio sam farmu, imao sam bikove, krave, konje, uzdržavao sam ženu, majku, šogoricu i punicu. Proizvodio sam dva vagona krumpira. Domaće stanovništvo se bavilo poljoprivredom i od poljoprivrede se moglo dobro i debelo živjeti. Na području Divosela i Čitluka možda je bilo 500 ili 600 ljudi što je tamo živjelo, a u ovoj akciji je spaljeno 400 kuća. Kada me zastupnik optužbe pita jesam li ja bio uključen u obranu tog područja, mogu reći slijedeće: Moja dva sina, kao što bi rekli ovi četnici što su došli, su bili ustaše. Ja sam imao dva sina u HV-u, jedan je kao hrvatski vojnik i poginuo. Ovi četnici koji su došli su mene zvali da sam ustaša i mnoge noći da su oni došli smo moja žena i ja otišli spavati van u živicu jer smo se bojali da nas ne ubiju. U Divoselu nije bilo gotovo nikakve obrane, tamo se moglo ući kad god se htjelo. Mlađe domaće stanovništvo je išlo na straže jer je moralo, Babić je osnovao svoju državu i to se moralo. Neki su imali oružje, a neki nisu, a kad je došao UNPROFOR, onda su oni rekli da svi moraju predati oružje i ovo domaće stanovništvo je predalo sve. Ja mogu reći da od domaćeg stanovništva nije stradala niti jedna hrvatska kuća niti je ubijen i jedan Hrvat. Ja nisam imao nikakvo naoružanje osim mog pištolja kojeg sam dobio kad sam išao u mirovinu i taj pištolj su mi uzeli srpski policajci poslije „Oluje“.

Dalje, odgovaram da ja znam za neke ljude koji su poginuli u ovoj akciji i ja sam napravio popis i predajem ga sudu, ja mislim da te osobe nisu mogle biti nikakvi vojnici jer su bili ili stari ili bolesni. Ja znam da je npr. poginula Bjegović Bosiljka koja je bila slijepa i imala je 80 godina, a ubijena je na stepenicama od strane hrvatskih vojnika. To mi je ispričala njezina unuka Nikšić Mileva i još mi je rekla da je bila u živici i da je gledala kako su joj ubili baku."

Zastupnik optužbe navodi da više nema pitanja.

Branitelj I optuženika navodi da nema pitanja.

Na pitanje branitelja II optuženika, odvjetnika Vlatka Nuića, svjedok odgovara:

„Mi kad smo bili u ovom zbijegu bio je Mićo Jović koji je sa sobom imao lovačku pušku, a ja sam sa sobom imao pištolj. Kad me branitelj pita zašto se nismo predali, a imali smo samo lovačku pušku, odgovaram da smo se predali bili bi zaklani. Svi koji su se predali su zaklani. Kad mi branitelj predočava da nije zaklan Nikola Matić, ja mogu reći da je to točno, a on nije zaklan zato što se pozvao na „Škuku.“

Htio bi dodati da sam ja protiv klevetanja jer smatram da nisu svi Hrvati ustaše, niti su svi Srbi četnici. Četnici koji su došli kod nas spavali su na položajima, a svaki put bi im se morala spremati hrana. Bila je kuhinja gdje su oni odredili da im se sprema hrana. Ja nisam poznavao gđu Obradović, već sam čuo za nju da je bila pijana baba koju su četnici naučili da puca i htjeli da ona postane heroj i da ju opjevaju kao heroj, a zapravo je bila pijana baba koju su oni opijali i hranili. Kada me branitelj pita otkud znam da u Šašinoj bari su na nas pucali hrvatski vojnici, odgovaram da kako ne bi znao kad sam prošao kroz njihove položaje. Dalje, odgovaram da ne znam da li su to možda bili hrvatski policajci, ali svakako su bili ili policajci ili vojnici.“

Na pitanje punomoćnice oštećenika, odvjetnice Renate Domazet-Daskal, svjedok odgovara:

„Ja sam saznao da je moja supruga mrtva čim je nestala, a kako je poginula to sam saznao iz dokumentacije jer u optužnici na strani 36 piše da je živa nabijena na kolac, da joj je vagina razderana, a još i piše da nije mogla biti predana u razmjenu jer bi se onda vidjelo da je mučena, a kad je bila ona razmjenjena 50 tijela u Metku.

Dalje, odgovaram da je moja žena nađena u septičkoj jami u Obradović varoši u Gospiću, tamo je nađen Milan Jović, Vojnović Stevo i još neki za koje ne znam kako su se zvali. Oni su nađeni 2000. godine kad je pukovnik Grujić iz HV-a obavljao ta iskapanja.

Ja ne postavljam imovinsko-pravni zahtjev, a htio bih dodati da ne optužujem gospodu generale, mislim da su oni više zavedeni nego krivi jer njihovi podčinjeni bi trebali znati tko je napravio ove zločine, a ja sam za to da budu kažnjeni svi koji su činili zločine bez obzira jesu li Srbi ili Hrvati i da ponovo imamo suživot. Ja znam da ja to neću doživjeti, ali možda moji unuci hoće.“

I i II optuženici navode da nemaju pitanja.

Nema pitanja niti primjedbi na iskaz svjedoka.

Svjedok dodaje da nema primjedbi na organizaciju dolaska i odlaska sa suda.

U 14,00 sati iscrpljen je za danas određen redosljed, glavna rasprava biti će nastavljena sutra kao što je to određeno pa predsjednik vijeća određuje prekid glavne rasprave, a nastavak određuje za sutra u 9,30 sati, što prisutni primaju na znanje i na raspravu se obvezuju pristupiti.

Dovršeno u 14,00 sati.

Predsjednik vijeća

Zapisničar